

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. II. Vltteriùs ostenditur ad actum Fidei requiri motionem voluntatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II.

membra externa, sed politicum, propositis scilicet rationibus illum rationali modo movendo.

III.
Docent nonnulli positivum voluntatis imperium ad actum Fidei non requiri.

Secunda sententia est Scoti, & aliorum, positivum scilicet voluntatis imperium, ad actum Fidei circa mysterium aliquod elicendum non esse necessarium, sed si voluntas negativè se habeat, & non renitatur, posse intellectum mysterium propositum credere, nec quidquam ex parte voluntatis aliud requiri, quàm ut assensum non impediatur. Sed contra: actus enim Fidei divinæ est vera obedientia; sic enim ait Apostolus ad Romanos 10. vers. 16. *Non omnes obediunt Evangelio.* Idem ad Romanos 1. vers. 6. sic habet: *Acceperimus gratiam ad obediendum Fidei*: obedientia autem est actus voluntatis, & libera ac meritoria divinæ legis, seu præcepti Fidei adimpletio, & actus humanus; hic autem sine libero voluntatis consensu haberi non potest, ut Tomo præcedente, in tractatu de actibus humanis cum communi Doctorum sententiâ ostensum est.

Ostenditur ad Fidem non sufficere ut voluntas se habeat negativè.

IV.
Intellectus à motu non necessitatur ad assensum Fidei.

Hinc à fortiori sequitur, non posse subsistere eorum sententiam, qui docent, positâ applicatione mysterii, & consideratione motivorum, intellectum summo impetu rapi ad credendum illud mysterium, non minus quàm positis præmissis evidentibus rapitur ad assentiendum conclusioni scientifica. Qui dicendi modus tribuitur Holcoth in 1. quæst. 1. & aliis: Idem, ut testatur P. Turrianus Disp. 29. dub. 1. docuit Complutensis quidam Theologus; qui proinde asserbat actum Fidei non immediate, sed mediate tantum esse liberum, nempe prout est in potestate hominis se ad mysterii & motivorum considerationem applicare.

V.
Mysterio eodem modo à concionatores propositis quidam Fidem adhibent, quidam non adhibent.

Hoc tamen, ut dixi, nullo modo subsistit: positâ enim frequenter multis simul eadem applicatione mysterii, aliqui credunt, alii non, sed in suâ infidelitate culpabiliter persistunt. Sic cum S. Paulus, ut habetur Act. 17. in Arcopago concionaretur Atheniensibus, S. Dionysius & alii nonnulli dictis ab eo Fidem habuerunt, & ad religionem Christianam conversi sunt, aliis, qui eandem concionem audiverant, non conversis. Sic etiam Luca primo Zacharias Angelo nasciturum ipsi filium dicenti credere noluit, & propterea est punitus, ergo potuit credere, alioquin non fuisset ei data vitio incredulitas, ergo quando debite alicui per motiva applicatum aliquod mysterium, non necessitatur ad credendum. Unde sacra Scripturæ nos frequenter ad mysterii debite propositi assentiendum hortantur, & ab incredulitate absterrent, quorum tamen utrumque frustra fieret, si ubi res aliqua credenda ritè proponitur, non possit quis ei dissentire: sicut frustra quis alicquem hortaretur, ut assentiatur demonstrationi mathematicæ.

Frustra Scriptura ad credendum hortantur, frustra deterreri ab incredulitate.

VI.
Ad credendum obiecto debite propositi requiritur per se inclinatio voluntatis.

Vera itaque sententia docet, etiam propositis, & debite per motiva applicato obiecto, ut quis illud credat requiri positivam motionem voluntatis: ita S. Thomas hic, quæst. 2. art. 9. ad 2. & 1. 2. quæst. 17. art. 6. quem sequuntur Thomistæ. S. Bonaventura in 3. distinct. 13. art. 9. quæst. 2. Richar. art. 6. quæst. 1. Suarez hic, Disp. 6. Sect. 6. Turrianus Disp. 29. dub. 1. Coninck Disp. 13. dub. 4. & Disp. 9. n. 73. & 74. & alii: quamvis illi, qui ex motibus credibilitatis aiunt evidenter convinci mysteria Fidei esse vera, dicere nequeant motionem voluntatis ad assentiendum mysterii per Fidem, esse necessariam, cum jam aliunde juxta illos sit quis ad hunc assensum determinatus.

Quamvis dicere nequeant, requiritur ad Fidem voluntatis impulsus.

Probatur ergo ex iis, quæ supra, n. 3. allata sunt, mihi quo ad hoc ostendendum videntur efficacissima. Deinde Marci ultimo, vers. 15. & 16. dicit Christus discipulis: *Prædicate Evangelium omni creatura: qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui autem non crediderit, condemnabitur.* Et ibidem, vers. 14. Christus exprobrasse dicitur incredulitatem discipulorum: hæc verò manifestè arguunt ad actum credendi requiri libertatem, & consequenter volitionem, nec enim vel Fides laudem & præmium mereretur, vel incredulitas vituperium, nisi liberè exercerentur, essentque actus voluntarii, & morales.

VII.
Ostenditur motum voluntatis esse ad actum Fidei necessarium.

Ad laudem requiritur actus moralis.

SECTIO SECUNDA.

Uterius ostenditur ad actum Fidei requiri motionem voluntatis.

QUAMVIS ex iis, quæ Sectione præcedente dicta sunt, satis constat ad assensum mysterio per motiva credibilitatis applicato præbendum requiri inclinationem voluntatis, quia tamen multi non acquiescunt, res hæc, utpote non parvi momenti, aliis adhuc argumentis est firmanda, declarandumque quo pacto Fides, non quoad exercitium tantum, sed etiam quoad specificationem sit libera.

I.
Declaratur actum Fidei debere esse voluntarium & liberum.

Apostolus ergo ad Romanos 10. cum Isarè cap. 53. conqueritur; *Quis, inquit, credidit auribus nostris?* quod arguit actum credendi, libertati nostræ esse subiectum, & penes nos esse credere vel discredere, actum Fidei vel infidelitatis seu incredulitatis elicere, sicque libertatem nos hac in parte habere, non quoad exercitium tantum, sed etiam quoad specificationem. Hinc ulterius idem Apostolus ad Romanos 10. v. 10. *Corde, inquit, creditur ad justitiam*, nomine autem *cordis*, ut ibidem notat S. Thomas, intelligitur voluntas. Ad quam rem insuper Actor. 8. v. 37. dixit Eunuchus Philippus: *Si credis ex toto corde*, hoc est ex totâ voluntate, sicut de amore Dei passim dicitur, debere esse *ex toto corde*.

II.
Apostolus ad Rom. 10. Itaias c. 53.

Actus Fidei est liber non quoad exercitium tantum, sed etiam quoad specificationem.

Maximum etiam ad hoc asserendum sumitur fundamentum ex Conciliis. Inprimis itaque Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. ait: *Fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credendo vera esse, quæ à Deo revelata sunt*: quibus verbis clarè docet homines ad assensum mysterii Fidei præbendum determinari liberè per voluntatem. Hoc ipsum expressis verbis tradiderat antea Concilium Arausicanum secundum can. 5. ubi dicitur: *Initium Fidei esse ipsam credulitatis assensum: eumque, inesse nobis per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad Fidem.* In Concilio etiam Toletano 4. cap. 55. *Sicut, inquit, homo propria arbitrii voluntate serpenti obediens perit, sic propria mentis conversione quisque credendo salvatur.* Quibus Conciliorum testimoniiis optime insitit P. Hurtado hic, Disputat. 45.

III.
Docent Concilia Fidem esse debere liberam, adeoque includere voluntatem.

Concilium Tridentinum, Arausicanum, & Toletanum.

Ratio demum à priori hujus asserptionis est; quia, ut in superioribus latè declaravimus, obiectum formale Fidei est auctoritas divina obscure proposita, experientia autem competentum est intellectum solâ evidentia cogi, seu necessitari ad assensum: ut ergo cogatur hic & nunc, & capivetur in obsequium Fidei, intervenire debet voluntas, suoque imperio eum ad assentiendum compellere.

IV.
Ratio à priori cur actus Fidei requiratur motum voluntatis.

Intellectus non cogitur nisi ad veri-
tatem ob-
jecti.

compellere. Quod verò dicunt nonnulli, ad hoc ut actus Fidei, circa mysterium per motiva credibilitatis propositum, liberè eliciatur sufficere, ut voluntas non renitatur, rejectum est Sectione præcedente, numero tertio.

V. Hanc etiam veritatem apertissimè tradunt Sancti Patres: primò itaque S. Augustinus tract. 26. in Joannem: *Multa, inquit, potest facere homo non volens: credere autem non potest nisi volens.* Deinde de Prædeterminatione Sanctorum cap. 5. sic habet: *Quisquis audeat dicere, ex seipso habere Fidem: non ergo accepi, profectò contradicit huic apertissime veritati: non quia credere, aut non credere, non est in arbitrio humana voluntatis, sed in electis preparatur voluntas à Domino, &c.* Idem docet S. Irenæus lib. 4. cap. 62. *Non tantum in operibus, inquit, sed etiam in Fide liberum, & sua potestatis arbitrium hominum servavit Dominus, &c.* Hoc etiam docet S. Ambrosius, S. Bernardus, Origenes, & alii.

S. Augustinus.
S. Ambrosius.
S. Irenæus.
S. Bernardus.
Origenes.

VI. Objicies primò, non esse necessarium ut actus Fidei sit liber immediatè, sed sufficere quòd sit liber mediatè, seu quoad primam mysterii applicationem, ita nimirum ut voluntas intellectum liberè applicet ad objecti illius & motorum considerationem, quamvis hac applicatione & consideratione positâ, actus credendi inde secutus sit necessarius. Sed contra: Scripturæ enim, ut Sectione præcedente vidimus, hortantur ad Fidem, seu ad assensum mysterio jam applicato præbendum, & dehortantur ab infidelitate, seu ne quis objecto hoc modo proposito assensum denegat, quod tamen, uti diximus, frustra fieret, si, ubi mysterium semel est propositum, non sit in hominis potestate eidem non assentiri: sic namque non magis esset liber actus Fidei, quam conclusio Mathematica, aut visio ocularis, hæ enim quoad primam applicationem sunt liberæ.

Declaratur quo pacto ad Fidem non sufficit, ut objectum liberè applicetur.

Sequatur posse aliquem sine omni libertate & merito credere.

Doinde contingere posset, ut quis casu & sine omni libertate & merito mysterium aliquod crederet, si nimirum aliquis illi nihil minùs antea cogitanti, imò invito articulum Fidei sub motivis proponeret, hic enim secundum hos auctores in ipso assensu Fidei nullam exercet libertatem, nec meretur; sed neque applicat se liberè ad cogitandum de mysterio, cum ipsi inopinanti, imò invito, ut dixi, proponi possit, ergo nec ullam hic habet libertatem, nec meritum.

VII. Objicies secundò: vel intellectus antecedenter ad motionem, seu imperium voluntatis habet motivum sufficiens ad credendum, vel non habet: si habet, frustra ergo requiritur determinatio voluntatis ad assensum Fidei, cum prius elicere eum possit intellectus, quam inclinatio illa, seu motus voluntatis existat. Si pro illo priori, intellectus sufficiens motivum ad credendum non habet, nequequam accedit inclinatio voluntatis, cum novum lumen non adferat, intellectus autem nisi aucto lumine, majorèque apparente inter extrema connexionem, elicere actum jam non potest, quem antea defectu motivi non poterat, cum voluntas motivum intellectus nequeat supplere.

VIII. Inefficax quomòdum huius difficultatis solutio.

Nec satisficit quod respondent aliqui, voluntatem suo imperio efficere, ut connexionem inter extrema apprehendat intellectus, quæ antea ad assensum Fidei sufficisset, si fuisset hujuscemodi impulsus voluntatis. Hoc, inquam, non satisficit; vel enim ante hunc motum voluntatis, intellectus apprehendebat connexionem extremorum, vel non, si primum, ergo secundum

adversarios intellectus antea assentiri mysterio proposito potuisset, imò necessariò assensus fuisset: si verò antea connexionem extremorum non apprehendebat intellectus, quæ ratione efficere potest voluntas ut eam jam apprehendat, nec enim auget vim ejus & perspicaciam in intelligendo, nec novum proponit motivum, ergo efficere nequit, ut intellectus modò connexionem extremorum apprehendat.

IX. Ad solutionem itaque notandum, duo motorum genera ad assensum Fidei, seu actum credendi esse necessaria, intrinseca sive terminativa, & extrinseca sive impulsiva: motiva intrinseca in actu Fidei sunt objectum ipsum, seu mysterium, quod credendum proponitur; & auctoritas divina, hæc enim duo intrinsecè ab omni assensu Fidei attinguntur; unde voluntas, horum motorum defectum nullâ ratione supplere potest; nisi enim hæc adsint, actus Fidei divinæ elici omnino non potest.

X. Motiva extrinseca, seu impulsiva, illa dicuntur, quæ intrinsecè actus Fidei non attingit, sed præviè tantum ad eum eliciendum requiruntur, moventque voluntatem, ut illum imperet: hujusmodi sunt motiva credibilitatis, sanctitas nimirum doctrinæ, antiquitas, consensus populo- rum, Pontificum in Sede Petri ad hunc usque diem nunquam interrupta successio, miracula, & similia, de quibus fusè supra, Disp. septimâ.

XI. Ad argumentum itaque num. 7. propositum dico, voluntatem supplere non posse motivum intellectus intrinsecum; hoc namque, ut numero non ostendi, omnino necessarium est ad assensum Fidei, utpote ad quod actus credendi immediatè semper terminatur; supplere nihilominus potest motiva extrinseca, seu impulsiva, efficiendo nimirum ut veritati, seu connexioni extremorum, quam antè apprehendebat, credere tamen ob rei obscuritatem & sublimitatem non poterat, nunc præbeat assensum, quod est *capere intellectum in obsequium Fidei.*

XII. Intellectus rationes illas impulsivas, seu motiva non repræsentet, isthæ enim omnia proponit voluntati, hæc namque, cæca cum sit, quicquid videt, per intellectum videt, & alienis oculis, non suis. Cum tamen prædicta motiva, ut supra Disputatione octavâ ostendi, non connectantur essentialiter cum mysteriis, seu articulis credendis, non determinatur per se intellectus ad rebus illis assentiendum, sed necessarius est impulsus, seu imperium voluntatis. Intellectus nihilominus per actum Fidei motiva hæc credibilitatis non attingit, hic siquidem assensus in rem, quæ proponitur, fertur merè propter auctoritatem divinam.

XIII. Ad do denique, hanc difficultatem illos præcipuè urgere, qui intellectum statuunt realiter distinctum à voluntate, maximè si dicant, sicut multi dicunt, animam ipsam in actus intellectus & voluntatis immediatè non influere; in hac enim sententiâ perinde fermè est, ac si essent duo supposita realiter distincta. In sententiâ verò, quam Disp. 12. & 13. de Animâ defendi, intellectum scilicet & voluntatem nec à se invicem, nec ab animâ realiter distingui, & animam ad actus omnes immediatè per se concurrere, hoc argumentum omnino non urget, aliud siquidem non est, quam quòd idem suppositum, melius jam penetratis motivis credibilitatis, imperet sibi ut actum Fidei eliciat.

Intellectus imperio voluntatis non apprehendit de novo connexionem extremorum.

IX. Duo motorum genera in omni assensu Fidei interveniunt.

X. Quamvis motiva extrinseca, seu impulsiva actus Fidei.

XI. Motivum intrinsecum assensu Fidei supplere nequit voluntas, potest extrinsecum.

XII. Cur ante imperium voluntatis non credas intellectus.

XII. Intellectus rationes illas impulsivas cognoscit, eas tamen non attingit per actum Fidei.

XIII. Hoc argumentum illos maximè urget, qui dicunt, intellectum realiter distinctum à voluntate.

In aliâ opinione non urget hæc difficultas.

TOM. II.

XIV. *Res tota declaratur exemplo à naturalibus de sumpto.*

In alià tamen etiam sententiã sustineri utcumque potest solutio data; sicut servus jubente Domino, interdum terram fodit, quamvis non ob eundem finem, quem habet dominus, sed quia persuasum habet, bonum hic & nunc esse domino obedire. Sic cum videat intellectus bonum & honestum esse in præsentì voluntatis imperio obtemperare, eã impellente assensum Fidei circa objectum, quamvis obscure propositum, elicit.

XV. *Solvitur alia objecto contentans assensum Fidei esse necessarium.*

Tandem, ut occurram objectioni, quæ à nonnullis hic fieri solet ad probandum actum Fidei esse necessarium: dicunt namque, sicut qui Romam nunquam vidit, de illius tamen Urbis existentia dubitare non potest, utpote quam à tot fide dignis existere accipit, ita cum non à paucioribus, fidèque etiam dignioribus habeamus mysteria Fidei nostræ esse vera, non magis de eis, quam de existentia Romæ dubitare possumus, sed necessariò rapimur ad assensum. Respondetur tamen, latam hic esse disparitatem; tot enim tamque graves difficultates ac dubia circa res Fidei occurrunt, ut homines ab iis credendis recedant, efficiantque, ut non solum non necessitentur ad assensum, sed novo insuper determinativo, imperio scilicet voluntatis, ad hoc indigeant. At verò contra existentiam Romæ nulla occurrit difficultas. Sed hæc de re fusè dictum est in superioribus.

Quare mysteria Fidei non necessitentur ad assensum.

SECTIO TERTIA.

Inquiruntur varia circa voluntatem credendi, & piam affectionem.

I. *Non ad Fidem tantum divinam, sed etiam ad humanam requiritur motio voluntatis.*

QUÆRES primò, Utrum ad Fidem etiam humanam necessaria sit voluntatis determinatio? Negat P. Coninck Disp. 13. de Actib. dub. 4. num. 40. & 41. quamvis enim, inquit, media opinionis, vel Fidei etiam humanæ evidentiam in objecto non ostendant, nec illud clarè probent esse verum, probant tamen esse evidenter probabile. At sanè mira mihi videtur hæc doctrina; aliud namque est judicare objectum aliquod esse evidenter probabile, aliud objectum illud esse verum: primum quidem contingit quoties pro conclusione aliqua afferuntur rationes evidenter probabiles, sed hic non est actus Fidei, nec enim recumbit hic actus in auctoritate dicentis, sed in evidentia probabilitatis objecti. Sic etiam motiva credibilitatis mysteriorum Fidei divinæ manifestè ostendunt mysteria illa esse evidenter credibilia, & hoc judicat quisquis objecta hoc modo sibi proposita considerat, non tamen propterea judicet mysteria illa esse vera, nec circa illa elicit actum Fidei divinæ, credendo scilicet propter auctoritatem divinam ea ita se à parte rei habere, sicut motiva suadent. Quemadmodum ergo ad Fidem divinam, ita etiam ad humanam hominis unius requiritur inclinatio voluntatis; quantumvis enim mihi constet hominem aliquem hoc vel illud dicere, potest nihilominus vel fallere, vel falli, sicque datur adhuc locus motioni voluntatis. Aliud esse videtur, cum plurimi sine contradictione in eodem conspirant, ut esse Romam.

Aliud est objectum aliquod esse evidenter probabile, seu credibile, aliud esse verum.

Cur ad Fidem humanam requiritur inclinatio voluntatis.

II. *An solum ad primum*

Quæres secundò: Utrum non ad primum tantum actum Fidei circa aliquod objectum, sed ad omnes etiam sequentes circa illud requiratur

motio, seu imperium voluntatis? P. Suarez hic, Disp. 6. Sect. 7. num. 7. sine ait, quamvis ad primum illum actum Fidei requiratur pia affectio, seu imperium voluntatis, ubi tamen habitum quis actuum credendi objectum illud acquisivit, docet nullam amplius imperii voluntatis esse necessitatem, sed solum ad applicandum intellectum ad cogitandum de articulis Fidei, hæc verò applicatione positã ait nos ex habitu operari, & sine novã motione voluntatis actus Fidei circa objectum illud elicere.

actum Fidei circa aliquid quod objectum necessarium sit imperium voluntatis.

III. *Tam ad actum Fidei sequentes, quam ad primum requiritur determinatio voluntatis.*

Sed contra: Ratio siquidem, quare ad actum Fidei elicendum requiritur imperium voluntatis, est obscuritas objecti, cum ergo, quantumcumque in variis quis se circa objectum illud credendi actibus exercuerit, eadem semper maneat in objecto obscuritas, manet semper necessitas extrinseci determinativi, & opus est inclinatione voluntatis. Deinde actus Fidei, etiam milies repetiti, semper sunt obscuri, ac proinde generare nequeunt habitum clarum, sed obscurum tantum, & sui similem. Et idem est de speciebus ab actibus Fidei circa objecta illa relictis, non enim sunt actibus, à quibus relinquuntur, clariores. Non ad primum ergo actum tantummodo, sed ad omnes insequentes requiritur imperium voluntatis, sive hoc naturale sit, sive supernaturaliale, de quo postea.

Nec habitus, nec species sunt clariores actibus.

IV. *Ex magna postea credendi facilitate non arguitur minime tunc intercedere imperium voluntatis.*

Verum est quidem, ubi quis actus varios Fidei circa objectum aliquod elicit, minore eum postea difficultate rem illam credere; hoc tamen non arguit tunc non intercedere imperium voluntatis, sed solum intercedere imperceptibiliter, ut in eo contingit, qui longã consuetudine didicit artificiosè pulsare citharam, hic enim ubi artem perfectè callet, imperium illud internum, quo digitos summã celeritate & facilitate movet, non sentit, cum tamen juxta omnes illud semper dari sit certissimum. Provenit ergo hæc facilitas tum à voluntate, quæ diuturno hujuscemodi imperii actuum exercitio citius multo hos Fidei actus imperat: tum ab intellectu, qui longo usu intensiores jam species acquisivit, quæ simul cum inclinatione voluntatis, ad hos actus facilitant.

Unde procedat prædicta facilitas.

V. *Habitus conclusionis solus nunquam supplet locum præmissarum.*

Dices: Quotidianã constat experientiã, ubi quis conclusioni alicui assensum propter præmissas aliquoties præbuit, cum postea eidem conclusioni ex habitu à prioribus actibus producto, summã cum facilitate sine præmissis assentiri, ergo & ex habitu elicere similiter circa prædictum objectum actus Fidei poterit absque imperio novo voluntatis. Respondetur, habitum conclusionis solum, nunquam supplere locum præmissarum, sed semper confusa saltem memoria præmissarum intervenit, quæ propter præmissas quarum facit nos recordari, movet ad assentendum conclusioni, quamvis habitus ad facilitatem illam plurimum conducat.

Intervenit semper confusa quædam memoria præmissarum.

SECTIO QUARTA.

Debeatne hic credulitatis affectus esse supernaturalis.

QUÆRES tertio: Utrum pia hæc voluntatis affectio esse debeat in substantiã supernaturalis. Negat Scotus in tertio, Distinct. 25. quaest. 2. & alii nonnulli. Dicendum nihilominus cum communi sententiã esse in substantiã supernaturali.

I. *Pia voluntatis affectio ad actum Fidei requiritur, est supernaturalis.*